

Konstitutionsutskottets yttrande

1986/87:3 y

angående vissa sekretessfrågor (prop. 1986/87:2
jämte motioner)

KU
1986/87:3 y

Till socialutskottet

Socialutskottet har berett konstitutionsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1986/87:2 med förslag till bl. a. vissa ändringar i sekretessreglerna för effektivare insatser mot spridningen av LAV/HTLV-III jämte motioner.

Konstitutionsutskottet, som begränsar sitt yttrande till frågor som har omedelbart samband med sekretesslagstiftningen, överlämnar samtidigt med eget yttrande till socialutskottet två under den allmänna motionstiden till utskottet remitterade motioner – 1985/86:K409 och K415 – som också tar sikte på de sekretessproblem som aktualiserats av nämnda virusjukdom.

Propositionen

Som ett led i försöken att förbättra möjligheterna till effektiva insatser mot spridningen av LAV/HTLV-III-viruset läggs i propositionen fram förslag bl. a. till ändringar i sekretessreglerna. I första hand föreslås lättnader i den sekretess som gäller för smittskyddsläkarens verksamhet. Denne föreslås få rätt att från andra myndigheter och från den enskilda hälso- och sjukvården inhämta sådana uppgifter om enskilda personer som han behöver för att kunna fullgöra sina åligganden enligt smittskyddslagstiftningen. Vidare föreslås att smittskyddsläkaren också skall lämna uppgifter om enskilda till socialtjänsten och polisen samt i förekommande fall till skyddskonsulenten om detta behövs för övervakningen av att en patient följer av läkare givna föreskrifter för att hindra smittspridning. Nu nämnda myndigheter skall i sin tur ha skyldighet att underrätta smittskyddsläkaren, om patienten i fråga förefaller underlåta att följa föreskrifterna. Lättnader i sekretessen föreslås också beträffande verksamheten inom kriminalvården. Läkare och annan hälso- och sjukvårdspersonal vid kriminalvårdsanstalter skall lämna uppgifter till styresmannen om att en intagen är smittad av en smittsam sjukdom som avses i smittskyddslagstiftningen, t. ex. infektion av LAV/HTLV-III. Slutligen föreslås, såvitt konstitutionsutskottet berörs, en ändring av sekretessen beträffande polisens verksamhet. Ett sekretesskydd föreslås således för sådana uppgifter om enskilds personliga förhållanden som polisen får del av när den bistår smittskyddsläkaren enligt smittskyddslagstiftningen. Härigenom kommer bl. a. uppgiften att någon är smittad av LAV/HTLV-III att skyddas i handräcknings- och biståndsärenden hos polisen.

I motion 1986/87:So101 av Daniel Tarschys m. fl. (fp) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen ger 28 § smittskyddslagen (1968:231) den utformning som föreslås i motionen.

I motionen ifrågasätts propositionens förslag att i 28 § smittskyddslagen införa en skyldighet för smittskyddsläkaren att underrätta berörd socialnämnd, polismyndighet och skyddskonsulent om att en viss patient fått en anmaning att följa vissa av läkare utfärdade föreskrifter. Enligt motionen är det tillräckligt att lagen öppnar en möjlighet till sådana underrättelser; "skall" i paragrafens första mening bör därför utbytas mot "får". Som en följd härav föreslås att den i tredje stycket intagna möjligheten till undantag från huvudregeln slopas.

I motion 1986/87:So102 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas såvitt nu är i fråga att riksdagen beslutar uttala

1) att sekretessen skall kunna brytas enbart för uppgifter av omedelbart intresse för smittskyddet,

2) att utlämnande av uppgifter endast skall ske efter smittskyddsläkarens begäran,

3) att någon uppgiftsinsamling rörande enskilda eller grupper utöver de fall smittskyddsläkaren anmält inte får äga rum.

I motionen godtas regeringens lagändringsförslag, men det framhålls att riksdagen bör genom uttalanden särskilt understryka vissa faktorer; sålunda skall de uppgifter för vilka sekretessen kan brytas vara av omedelbart intresse för smittskyddet, uppgifterna skall utlämnas endast på begäran av smittskyddsläkaren och uppgifterna skall enbart avse de personer för vilka smittskyddsläkaren begärt information. Det framhålls särskilt att polisen under inga omständigheter får t. ex. bedriva spaning eller uppgiftsinsamling på eget bevåg beträffande personer i s. k. riskgrupper.

I motion 1986/87:So103 av Ulla Tillander m. fl. (c) hemställs såvitt nu är i fråga

3. att riksdagen beslutar att 18 § smittskyddslagen ges följande utformning: Om regeringen har föreskrivit det beträffande en viss venerisk sjukdom, är myndigheter inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården, polisen, kriminalvården och försvaret skyldiga att på begäran av den läkare som utsetts enligt 2 § andra stycket lämna de uppgifter om en enskild person som läkaren behöver för att kunna fullgöra sina åligganden enligt denna lag. Samma skyldighet har inom enskild hälso- och sjukvård personal som i sin yrkesutövning står under tillsyn av socialstyrelsen.

Enligt motionen har propositionens förslag till lydelse av 18 § smittskyddslagen fått en alltför vidsträckt innebörd genom att "varje myndighet" ålagts uppgiftsskyldighet. Det framhålls att det enligt propositionen (s. 32) egentligen endast är myndigheter inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården, polisen, kriminalvården och försvaret som kommer att omfattas av skyldigheten; lagregeln bör i detta hänseende inte gå längre än vad som är nödvändigt.

I motion 1985/86:K409 av Hans Petersson i Röstånga (fp) hemställs om en ändring av 7 kap. 19 § sekretesslagen så att den också kommer att omfatta ärenden om handräckning enligt smittskyddslagstiftningen.

Motionen överensstämmer i sak med det förslag som härvidlag läggs fram i propositionen.

I motion 1985/86:K415 av Rosa Östh m. fl. (c) hemställs att riksdagen beslutar att eventuella hinder i sekretesslagen för att smittskyddslagen skall kunna tillämpas undanröjs.

Yrkandet hänvisar beträffande motiveringen till motion 1985/86:So479, som remitterats till socialutskottet. I nu aktuellt hänseende ifrågasätts om inte aids borde klassificeras som en allmänfarlig sjukdom. Viktigast är dock enligt motionen att de hinder som finns för att smittskyddslagen skall kunna tillämpas på ett ändamålsenligt sätt snabbt undanröjs.

Konstitutionsutskottets bedömning

Propositionens förslag innebär dels vissa lättnader i sekretessen vad gäller myndigheter inom hälso- och sjukvården och inom kriminalvården, dels en skärpning av den sekretess som gäller för polisens verksamhet. Samtliga ändringar är föranledda av de speciella problem som uppkommit till följd av den ökande spridningen av LAV/HTLV-III-viruset.

De föreslagna ändringarna av 18 och 28 §§ smittskyddslagen avser sekretess mellan myndigheter inbördes. Denna sekretessform lagfästes första gången i samband med den nuvarande sekretesslagens tillkomst. Syftet är i första hand att förhindra att integritetskänsliga personuppgifter blir kända i så vida kretsar som ett fritt uppgiftsutbyte mellan skilda offentliga organ skulle kunna leda till. Genom 14 kap. 3 § sekretesslagen medges i de flesta fall ett uppgiftsutbyte mellan myndigheter efter en intresseavvägning. Stadgandet omfattar emellertid inte hälso- och sjukvården eller socialtjänsten. För att med gällande sekretessreglering åstadkomma en möjlighet till uppgiftsutbyte inom något av dessa områden måste man antingen införa en uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § sekretesslagen eller ändra sekretesslagen, t. ex. genom att direkt i 14 kap. 2 § stadga undantag från huvudregeln. I propositionen har den förstnämnda metoden valts. Det kan enligt utskottets mening inte riktas någon principiell invändning mot denna lösning.

Om man i stället som föreslås i motion 1986/87:So101 av Daniel Tarschys m. fl. (fp) nöjer sig med att öppna en möjlighet för smittskyddsläkaren att underrätta berörda myndigheter måste en ändring göras i sekretesslagen. Det är i första hand socialutskottets uppgift att göra den sakliga bedömningen av motionens förslag.

Motionerna 1986/87:So102 av Lars Werner m. fl. (vpk) och 1986/87:So103 av Ulla Tillander m. fl. (c) syftar båda till att ge de föreslagna lättnaderna i sekretessen minsta möjliga integritetskränkande effekt.

Utskottet vill allmänt framhålla att sekretessen på integritetskänsliga områden är viktig och att en inskränkning i detta skydd aldrig får gå längre än som bedöms absolut nödvändigt. Mot denna bakgrund har utskottet från de

synpunkter utskottet skall företräda inga invändningar mot de förslag som framförs i de båda motionerna. Det får emellertid ankomma på socialutskottet att göra den närmare materiella prövningen av motionsförslagen.

Utskottet har ingen erinran mot de föreslagna ändringarna av lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt eller av 7 kap. 19 § sekretesslagen. Motion 1985/86:K409 av Hans Petersson i Röstånga är tillgodosedd genom sistnämnda ändringsförslag. Även motion 1985/86:K415 får i huvudsak anses tillgodosedd genom propositionens förslag.

Stockholm den 6 november 1986

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Wivi-Anne Cederqvist (s)*, Kurt Ove Johansson (s), Bertil Fiskesjö (c), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Sören Lekberg (s), Torgny Larsson (s), Bengt Kindbom (c)*, Nils Berndtson (vpk), Ulla Pettersson (s), Elisabeth Fleetwood(m), Ingela Mårtensson (fp) och Margitta Edgren (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.